

DİJİTAL BÖLÜNMENİN SAĞLIK HİZMETLERİ KULLANIMI ÜZERİNE ETKİSİ¹ IMPACT OF DIGITAL DIVISION ON HEALTHCARE USE

Zeynep KUH²

Ramazan ERDEM³

ÖZET

Yaşadığımız çağda teknolojik gelişmeler hızla artmış ve teknolojideki bu gelişmeler hayatın her alanında kişilere kolaylıklar sağlamaya başlamıştır. Bu kolaylıklar bilhassa internetle birlikte daha da artmış bulunmaktadır. Günlük işlerin teknolojik gelişmelerle pratik bir şekilde halledilmesi kişileri bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT)'ni yakından takip etmeye ve kullanmaya teşvik etmektedir. Fakat BİT'e erişim ve kullanım noktasında eşitsizlikler yaşanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim ve bunların kullanımında yaşanan bu eşitsizlikler "Dijital bölünme" kavramını ortaya çıkarmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine çeşitli faktörlerden dolayı erişebilen ve erişemeyen, kullanabilen ve kullanamayanlar arasındaki eşitsizlikler "dijital bölünme" olarak ifade edilmektedir. Bu bölünme sadece kişiler arasında değil, toplumlar, kurumlar ve ülkeler arasında da görülmektedir. Birçok hizmetin dijital ortama taşınması ile çeşitli farklılıklardan kaynaklı her birey eşit şekilde bu teknolojik imkânlardan yararlanamamaktadır. Bu çalışmada dijital bölünmenin sağlık hizmetleri kullanımı üzerine etkisi incelenmektedir. Türkiye'de dijital bölünmeyi ele alan çalışmalar mevcuttur. Ancak dijital bölünmeyi sağlık hizmetleri açısından ele alan çalışmaya rastlanamamıştır. Bu çerçevede çalışmanın amacı, dijital bölünmenin sağlık hizmetleri kullanımı üzerinde bir etkisinin olup olmadığının tespit edilmesidir. Dijital bölünmenin bireylerin sağlık hizmeti kullanımı üzerindeki etkisini inceleyen bu çalışma, Batı Akdeniz bölgesinde yaşayan toplamda 450 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Soysal (2017), Aksoy (2018), Günbatır (2014) ve Kutluca ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen ölçeklerin detaylı bir incelemesi yapıldıktan sonra oluşturulan soru havuzundan seçilen 39 maddeden oluşmaktadır. İkinci ve üçüncü bölüm detaylı bir literatür taraması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu üç bölüme ilişkin maddeler 5'li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 16.0) programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Dijital bölünmenin bireylerin sağlık hizmeti kullanımı üzerindeki etkisi çoklu regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak genel BİT kullanımının sağlık hizmetleri kullanımı üzerinde bir etkisinin olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Dijital Bölünme, Sağlık Hizmetleri Kullanımı

¹ Bu çalışma Zeynep KUH'un "Sağlık Hizmetleri Kullanımında Dijital Bölünme Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Bu çalışma 20-23 Haziran 2019 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 4. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yönetim Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur. Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Prof. Dr. Ramazan ERDEM tarafından yürütülen SYL-2018-6909 numaralı ve "Sağlık Hizmetleri Kullanımında Dijital Bölünme Üzerine Bir Araştırma" başlıklı Yüksek Lisans Tez Projesi kapsamında desteklenmiştir.

² Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi, Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon, kuh.zeynep@gmail.com

³ Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sağlık Yönetimi, raerdem@yahoo.tr

ABSTRACT

In the age we live in, technological developments have increased rapidly and these developments in technology have started to provide convenience to people in all areas of life. These conveniences have increased, especially with the internet. Practical handling of daily work with technological developments encourages people to closely follow and use information and communication technologies (ICT). However, there are inequalities in access and use of ICT. These inequalities in access to and use of information and communication technologies have revealed the concept of "Digital divide". The inequalities between those who can and cannot access, use and cannot use information and communication technologies due to various factors are expressed as the "digital divide". This division is seen not only between individuals, but also between societies, institutions and countries. The rapid increase in technological developments (ICT) has spread the use of information and communication technologies to all areas of life. With the transfer of many services to digital media, not every individual can benefit from these technological opportunities equally due to various differences. In this study, the effect of digital division on the use of health services is examined. Addressing the digital divide field studies is available in Turkey. However, there is no study dealing with digital division in terms of health services. The aim of this study is to determine whether digital division has an impact on the use of health services. This study, which examines the effect of digital division on individuals' use of health care, was conducted with a total of 450 participants living in the Western Mediterranean region. Questionnaire method was used as data collection tool. The questionnaire consists of three parts. The first section consists of 39 items selected from the questionnaire created after a detailed analysis of the scales developed by Soysal (2017), Aksoy (2018), Günbatar (2014) and Kutluca et al. (2010). The second and third sections were prepared by the researcher after a detailed literature review. The items related to these three sections were evaluated with a 5-point Likert scale. Data were analyzed by Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 16.0). The effect of digital division on individuals' healthcare use was evaluated using multiple regression analysis. Finally, it can be concluded that the use of general ICT has an impact on the use of health services.

Keywords: Information and Communication Technology, Digital Division, Healthcare Use

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz çağda teknoloji hızlı bir şekilde gelişmekte ve bu gelişmeler insan yaşamının her alanında kişilere çeşitli kolaylıklar sağlamaktadır. Özellikle internet ile beraber bu kolaylıklar daha da artmış bulunmaktadır. Bu da bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) bilinirliği ve kullanımı noktasında etkili olmuştur. Teknolojinin pahalı olması, internete erişme noktasında yaşanan sıkıntılar vb. bu teknolojilere erişmede kişiler ve toplumlar arasında eşitsizliklerin yaşanmasına neden olmaktadır. BİT'e erişim ve kullanımında söz konusu bu eşitsizlikler "Dijital bölünme" kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. OECD (2001: 5)'ye göre dijital bölünme, farklı sosyo-ekonomik düzeylerde bireylerin, hane halklarının, işletmelerin ve coğrafi bölgelerin BİT'ne erişim imkânı ve internet kullanımına ilişkin yaşadığı eşitsizliğe yer veren geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Tanımda da geçtiği gibi bu bölünme sadece kişiler arasında değil, ülkeler, toplumlar ve kurumlar arasında da söz konusu olabilmektedir. Hargittai (2003: 822)'in tanımına göre ise dijital bölünme, dijital teknolojilere erişebilenler ile erişemeyenler arasındaki farkı ya da bu teknolojileri kullanabilenler ile kullanamayanlar arasındaki ayrımı ifade etmektedir. BİT'e erişimin ve kullanımın özellikle bireysel alanlarda farklılaşmaya başlaması dijital bölünmeyi arttırmaktadır. Küreselleşme bilgi teknolojilerinde hızlı bir dönüşümün yaşanmasına ve bilgi ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Bu ihtiyacın giderilebilmesinin önündeki engellerden birini teknoloji oluşturmaktadır

ve bu engelin ortadan kaldırılması son yıllarda hemen her toplumun sorunu haline gelmiş bulunmaktadır. Dijital bölünme kavramı ulusal açıdan incelendiğinde, coğrafi bölgelerin eşitsizliklerine ve bireylerin sosyo-ekonomik farklılıklarına dikkat çekerken, bireysel açıdan daha çok internet vb. iletişim kaynaklarını etkin bir şekilde kullananlar ve kullanamayanlar arasındaki farkı ele almaktadır (Engin vd., 2015: 1471).

Dünyadaki bütün ülkelerin en önemli hedeflerinden biri, sağlıklı kişilerden oluşan gelişmiş bir toplum yapısına sahip olmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek iyi örgütlenmiş bir sağlık sistemi ile mümkündür. Sağlık hizmetleri gelişmiş ve gelişmekte olan hemen hemen her ülkede ayrı ve önemli bir yer teşkil etmektedir. İyi örgütlenmiş bir sağlık sistemine sahip olabilmenin yolu da sağlık bilişim sistemlerinden geçmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden diğer birçok sektör gibi sağlık alanı da etkilenmektedir. Sağlık sektöründeki birçok kurum BİT ve sağlık bilişim sistemlerinden yararlanmak zorunda kalmaktadır. Örneğin, verileri daha farkında olarak değerlendirmek ve bu doğrultuda karar vermek, verimliliği yükseltip maliyetleri düşürmek, müşteri hizmetlerini daha iyi hale getirmek, kaynakların daha iyi bir şekilde yönetilmesini sağlamak ve hizmet sunulan alanları genişletmek için kurumlar bu sistemleri ve teknolojileri kullanmaktadır (Ömürbek ve Altın, 2009: 211). Hasta ve hasta yakınlarının kullanabileceği ve onlara sağlık hizmetlerine ulaşma noktasında kolaylıklar sağlayacak çeşitli dijital sağlık uygulamaları ve imkânları mevcuttur. Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS), Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) vb. dijital sağlık uygulamalarına örnek gösterilebilirken, internet üzerinden nöbetçi eczaneyi bulmak ya da kişisel sağlık deneyimlerini internet ortamında paylaşmak dijital sağlık imkânlarına birer örnek gösterilebilmektedir. Bu uygulama ve imkânlardan kişiler bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) kullanarak faydalanabilmektedir. Bu teknolojilere erişemeyen ya da bu teknolojileri kullanamayan kişiler bu uygulama ve imkânlardan mahrum kalmaktadır. Dijital bölünme sorunu burada ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu çalışma BİT bilgi ve kullanım boyutlarının kişilerin sağlık hizmeti kullanımını üzerinde bir etkisinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Katılımcıların genel BİT kullanımları dijital sağlık uygulama ve imkânlarının bilinirliği ve kullanımını üzerinde bir etkisini ortaya koymaya çalışmaktadır.

YÖNTEM

Dijital bölünmenin bireylerin sağlık hizmeti kullanımını üzerindeki etkisini inceleyen bu çalışma, Batı Akdeniz bölgesinde yaşayan toplamda 450 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm Soysal (2017), Aksoy (2018), Günbatır (2014) ve Kutluca ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen ölçeklerin detaylı bir incelemesi yapıldıktan sonra oluşturulan soru havuzundan seçilen 39 maddeden oluşmaktadır. İkinci ve üçüncü bölüm detaylı bir literatür taraması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu üç bölüme ilişkin maddeler 5’li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 16.0) programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Dijital bölünmenin bireylerin sağlık hizmeti kullanımını üzerindeki etkisi çoklu regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada 11 tane ‘Dijital Sağlık Uygulaması’ üzerinden gidilmiştir. Bu uygulamalara ilişkin katılımcıların bilgi ve kullanım düzeyleri ayrı ayrı araştırılmıştır. Aynı zamanda 10 tane ‘Dijital Sağlık İmkânı’ tespit edilmiş ve burada da katılımcıların bu imkânlarla ilişkin bilgi ve kullanım düzeyleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu Uygulama ve İmkânların bir üst boyutta toplanması araştırmanın amacını tam anlamıyla karşılamayacağı için Burada yer alan 11 Dijital Sağlık Uygulaması ve 10 Dijital Sağlık İmkânı her biri bir boyut olarak ele alınmış ve analizler o şekilde yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın bulgular kısmına yer verilecektir.

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellikleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde
Yaş (Yıl)		
-25	133	29.6
26-35	93	20.7
36-45	86	19.1
46-55	62	13.8
56+	76	16.9
Cinsiyet		
Erkek	241	53.6
Kadın	209	46.4
Medeni Durum		
Evli	238	53.0
Evli Değil	211	47.0
Eğitim Durumu		
İlköğretim	92	20.7
Lise	101	22.7
Ön Lisans	47	10.6
Lisans	144	32.4
Lisansüstü	61	13.7
Gelir Durumu (TL)		
-2000	70	17.7
2001-3000	118	29.9
3001-4000	63	15.9
4001-5000	51	12.9
5001+	93	23.5
Yerleşim Yeri		

Köy	30	6.7
İlçe	60	13.4
İl	359	80.0
İl		
Isparta	150	33.3
Antalya	150	33.3
Burdur	150	33.3
Toplam	450	100.0

* Demografik sorulara bazı katılımcılar cevap vermediği için tabloda bazı demografik bilgilerin toplamı 450'nin altına düşmektedir.

Tablo 1'de görüleceği üzere, araştırmada yer alan katılımcıların %29.6'sının 25 yaş ve altında, %20.7'sinin 26-35 yaş aralığında, %19.1'inin 36-45 yaş aralığında %13.8'inin 46-55 yaş aralığında ve %16.9'unun 56 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların %53.6'sı erkeklerden oluşurken, %46.4'ü kadınlardan oluşmaktadır. Medeni durumlarına göre bakıldığında katılımcıların %52.9'u evli iken %46.9'unun evli olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde %20.7'sinin ilköğretim, %22.7'sinin lise, %10.6'sının ön lisans, %32.4'ünün lisans ve %13.7'sinin lisansüstü eğitime sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanların gelir durumuna bakıldığında ise %15.9'unun 2000 TL ve altında, %29,9'unun gelirinin 2001-3000 TL arasında, %14.0'ının 3001-4000 TL arasında, %11.3'ünün 4001-5000 TL arasında ve %20.7'sinin 5001 TL ve üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların yerleşim yerleri incelendiğinde ise %6.7'sinin köyde, %13.4'ünün ilçede ve %80'inin ilde yaşadığı ortaya çıkmıştır. Son olarak araştırmaya katılanların %33.3'ü Isparta ilinde, %33.3'ü Antalya ilinde ve %33.3'ü Burdur ilinde yaşamaktadır.

Dijital Bölünmenin Sağlık Hizmetleri Kullanımı Üzerine Etkisinin Analizi

Bu başlık altında çalışmanın BİT Bilgi ve Kullanımı boyutlarının sağlık hizmetleri kullanımı üzerindeki etkilerine dair elde edilen bulgular ortaya koyulacaktır.

BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık Uygulamaları Bilgi Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

BİT bilgi ve kullanımı boyutlarının dijital sağlık uygulamaları bilgi düzeyi üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık Uygulamaları Bilgi Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

Bağımlı Değişkenler	BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutları			
	Model Özeti	İlgi Duyma	İletişim ve Eğlence amaçlı Kullanım	Güven Duyma

	R	R ²	F	p	B	T	p	B	T	P	β	T	P
UYB 1	0.393	0.149	27.190	0.000	0.414	7.610	0.000	-0.027	-0.497	0.619	-0.017	-0.341	0.733
UYB 2	0.278	0.071	12.492	0.000	0.310	5.466	0.000	-0.056	-1.002	0.317	-0.012	-0.236	0.813
UYB 3	0.414	0.165	30.675	0.000	0.442	8.203	0.000	-0.036	-0.673	0.501	-0.025	-0.520	0.604
UYB 4	0.224	0.044	7.882	0.000	0.179	3.101	0.000	0.083	1.453	0.147	-0.030	-0.576	0.565
UYB 5	0.188	0.029	5.474	0.001	0.194	3.340	0.000	0.013	0.227	0.820	-0.042	-0.817	0.414
UYB 6	0.162	0.020	4.016	0.008	0.095	1.622	0.106	0.032	0.562	0.575	0.074	1.424	0.155
UYB 7	0.367	0.129	23.157	0.000	0.272	4.950	0.000	0.145	2.662	0.008	-0.016	-0.322	0.748
UYB 8	0.271	0.067	11.779	0.000	0.212	3.726	0.000	0.084	1.484	0.138	0.006	0.119	0.905
UYB 9	0.336	0.107	18.947	0.000	0.245	4.406	0.000	0.070	1.273	0.204	0.085	1.724	0.085
UYB 10	0.296	0.082	14.296	0.000	0.231	4.089	0.000	0.116	2.071	0.039	-0.040	-0.797	0.426
UYB 11	0.284	0.074	12.996	0.000	0.246	4.334	0.000	0.024	0.422	0.673	0.049	0.970	0.332

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden ilgi duyma ($\beta=0.095$, $t=1.622$, $p=0.106$) boyutunun Teletıp sistemi uygulamasının bilinirliği üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Diğer bir bağımsız değişken olan iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=0.145$, $t=2.662$, $p=0.008$) boyutunun mobil

cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamalarının bilinirliği üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Yine bağımsız değişkenlerden iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=0.116$, $t=2.071$, $p=0.039$) boyutunun kişinin cebinde veya üzerinde taşıyabileceği küçük tıbbi cihazların bilinirliği üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Bağımsız değişkenlerden olan güven duyma boyutunun tüm dijital sağlık uygulamalarının bilinirliği üzerinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık Uygulamaları Kullanım Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

BİT bilgi ve kullanımı boyutlarının dijital sağlık uygulamaları kullanım düzeyi üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık Uygulamaları Kullanım Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

Bağımlı Değişkenler	BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutları												
	Model Özeti				İlgi Duyma			İletişim ve Eğlence amaçlı Kullanım			Güven Duyma		
	R	R ²	F	P	B	t	p	B	T	P	β	T	P
UYK 1	0.287	0.076	13.304	0.000	0.296	5.230	0.000	-0.039	-0.691	0.490	0.025	0.495	0.621
UYK 2	0.210	0.038	6.873	0.000	0.217	3.752	0.000	-0.036	-0.628	0.530	0.027	0.523	0.601
UYK 3	0.317	0.094	16.596	0.000	0.308	5.492	0.000	-0.075	-1.344	0.180	0.092	1.844	0.066
UYK 4	0.143	0.014	3.096	0.027	0.058	0.989	0.323	0.043	0.738	0.461	0.079	1.519	0.130
UYK 5	0.111	0.006	1.858	0.136	0.049	0.828	0.408	0.018	0.303	0.762	0.071	1.354	0.176
UYK 6	0.197	0.032	5.983	0.001	0.026	0.443	0.658	0.078	1.365	0.173	0.137	2.655	0.008
UYK 7	0.326	0.100	17.706	0.000	0.183	3.277	0.000	0.116	2.104	0.036	0.104	2.099	0.036

UYK 8	0.21 2	0.03 8	6.98 6	0.0 00	0.000 0.000	0.00 2	0.99 9	0.16 2	2.82 8	0.00 5	0.08 9	1.73 0	0.08 4
UYK 9	0.25 8	0.06 1	10.6 43	0.0 00	0.118 0.118	2.05 8	0.04 0	0.07 0	1.23 8	0.21 6	0.13 7	2.69 6	0.00 7
UYK 10	0.16 2	0.02 0	3.98 9	0.0 08	0.021 0.021	0.36 5	0.71 5	0.09 5	1.64 8	0.10 0	0.08 3	1.60 7	0.10 9
UYK 11	0.19 1	0.03 0	5.60 9	0.0 01	0.012 0.012	0.20 3	0.83 9	0.08 7	1.50 8	0.13 2	0.13 3	2.57 3	0.01 0

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden ilgi duyma ($\beta=0.296$, $t=5.230$, $p=0.000$) boyutunun MHRS uygulamasının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde ilgi duyma ($\beta=0.217$, $t=3.752$, $p=0.000$) boyutunun SABİM uygulamasının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Regresyon analizi sonucunda ilgi duyma ($\beta=0.308$, $t=5.492$, $p=0.000$) boyutunun e-Nabız uygulamasının kullanımı üzerinde de pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenlerden olan ilgi duyma ($\beta=0.183$, $t=3.277$, $p=0.001$) boyutunun mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamalarının kullanımı üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. İlgi duyma ($\beta=0.118$, $t=2.058$, $p=0.040$) boyutunun son olarak kalp ritmi ölçme uygulamasının kullanımı üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Yapılmış olan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=0.116$, $t=2.104$, $p=0.036$) boyutunun mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamalarının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=0.162$, $t=2.828$, $p=0.005$) boyutunun mobil cihazlardaki ilaç hatırlatma uygulamalarının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden güven duyma ($\beta=0.137$, $t=2.655$, $p=0.008$) boyutunun Teletıp sistemi uygulamasının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Aynı şekilde güven duyma ($\beta=0.104$, $t=2.099$, $p=0.036$) boyutunun mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamalarının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Bağımsız değişkenlerden olan güven duyma ($\beta=0.137$, $t=2.696$, $p=0.007$) boyutunun kalp ritmi ölçme uygulamasının kullanımı üzerinde pozitif yönlü bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Son olarak güven duyma ($\beta=0.133$, $t=2.573$, $p=0.010$) boyutunun kişinin kendi sağlık durumunu takip etmek için giyebileceği tıbbi cihazların kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık İmkânları Bilgi Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

BİT bilgi ve kullanımı boyutlarının dijital sağlık imkânları bilgi düzeyi üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık İmkânları Bilgi Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

Bağımlı Değişkenler	BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutları												
	Model Özeti				İlgi Duyma			İletişim ve Eğlence amaçlı Kullanım			Güven Duyma		
	R	R ²	F	P	B	t	P	B	T	P	B	t	P
İMKB 1	0.617	0.376	91.187	0.000	0.658	14.123	0.000	-0.048	-1.047	0.296	-0.042	-1.062	0.310
İMKB 2	0.576	0.327	73.698	0.000	0.626	12.949	0.000	-0.093	-1.954	0.051	-0.008	-0.182	0.856
İMKB 3	0.643	0.410	104.943	0.000	0.683	15.079	0.000	-0.031	-0.695	0.488	0.064	1.599	0.111
İMKB 4	0.634	0.397	99.727	0.000	0.663	14.483	0.000	-0.014	-0.318	0.751	0.059	-1.453	0.147
İMKB 5	0.545	0.293	62.965	0.000	0.612	12.350	0.000	-0.101	-2.061	0.040	0.048	1.098	0.273
İMKB 6	0.420	0.171	31.864	0.000	0.456	8.501	0.000	-0.049	-0.922	0.357	-0.030	-0.623	0.534
İMKB 7	0.427	0.176	33.057	0.000	0.389	7.269	0.000	0.076	1.435	0.152	-0.025	-0.515	0.607
İMKB 8	0.522	0.267	55.580	0.000	0.557	11.044	0.000	-0.061	-1.226	0.221	-0.009	-0.206	0.837

İMKB 9	0.43 4	0.18 3	34.4 49	0.00 0	0.43 3	8.13 2	0.00 0	- 0.00	- 0.12	0.90 1	0.01 0	0.21 2	0.83 3
İMKB 10	0.38 3	0.14 1	25.5 92	0.00 0	0.30 3	5.55 0	0.00 0	0.08 7	1.61 4	0.10 7	0.04 9	1.01 1	0.31 2

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden ilgi duyma boyutunun tüm dijital sağlık imkânlarının bilinirliği üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Bağımsız değişkenlerden olan iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=-0.101$, $t=-2.061$, $p=0.040$) boyutunun ihtiyaç duyulan sağlık bilgisini internet üzerinden öğrenme imkânının bilinirliği üzerinde negatif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık İmkânları Kullanım Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

BİT bilgi ve kullanımı boyutlarının dijital sağlık imkânları kullanım düzeyi üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutlarının Dijital Sağlık İmkânları Kullanım Düzeyi Üzerine Etkisinin Analizi

Bağımlı Değişkenler	BİT Bilgi ve Kullanımı Boyutları												
	Model Özeti				İlgi Duyma			İletişim ve Eğlence amaçlı Kullanım			Güven Duyma		
	R	R ²	F	p	β	T	p	B	T	P	β	t	P
UMK U1	0.56 5	0.31 4	69.6 43	0.00 0	0.62 4	12.7 95	0.00 0	- 0.09	- 1.92	0.05 5	- 0.03	- 0.82	0.40 9
İMKB 2	0.52 3	0.26 8	55.9 17	0.00 0	0.58 8	11.6 68	0.00 0	- 0.14	- 2.86	0.00 4	0.00 5	0.11 0	0.91 3
İMKB 3	0.57 5	0.32 7	73.6 00	0.00 0	0.63 7	13.1 74	0.00 0	- 0.09	- 2.03	0.04 2	- 0.03	- 0.83	0.40 5

İM KU 4	0.58 3	0.33 6	76.7 25	0.00 0	0.61 7	12.8 55	0.00 0	- 0.03 5	- 0.74 6	0.45 6	- 0.04 1	- 0.95 6	0.34 0
İM KU 5	0.45 1	0.19 8	37.8 69	0.00 0	0.50 8	9.61 9	0.00 0	- 0.10 8	- 2.07 3	0.03 9	- 0.01 5	- 0.34 1	0.75 3
İM KU 6	0.39 4	0.14 9	27.2 52	0.00 0	0.43 1	7.92 1	0.00 0	- 0.09 6	- 1.78 6	0.07 5	0.02 4	0.48 7	0.62 6
İM KU 7	0.35 6	0.12 1	21.5 07	0.00 0	0.28 2	5.09 3	0.00 0	0.08 7	1.58 6	0.11 3	0.03 7	0.75 0	0.45 4
İM KU 8	0.46 3	0.20 9	40.5 55	0.00 0	0.51 1	9.74 5	0.00 0	- 0.10 1	- 1.93 9	0.05 3	0.00 4	0.08 2	0.93 4
İM KU 9	0.33 6	0.10 7	18.8 57	0.00 0	0.29 7	5.33 6	0.00 0	0.04 2	0.75 7	0.44 9	0.02 9	0.57 6	0.56 5
İM KU 10	0.29 3	0.08 0	13.9 40	0.00 0	0.14 7	2.60 1	0.01 0	0.13 2	2.36 5	0.01 8	0.08 2	1.63 8	0.10 2

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden ilgi duyma boyutunun tüm dijital sağlık imkânlarının kullanımı üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden olan iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=-0.143$, $t=-2.865$, $p=0.004$) boyutunun internet üzerinden en iyi hekimi araştırmak imkânının kullanımı üzerinde negatif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Benzer şekilde iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=-0.097$, $t=-2.035$, $p=0.042$) boyutunun internet üzerinden en yakın eczaneyi bulmak imkânının kullanımı üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. İletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=-0.108$, $t=-2.073$, $p=0.039$) boyutunun ihtiyaç duyulan sağlık bilgisini internet üzerinden öğrenme imkânının kullanımı üzerinde negatif bir etkisinin olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Bağımsız değişkenlerden iletişim ve eğlence amaçlı kullanım ($\beta=0.132$, $t=2.365$, $p=0.018$) boyutunun kişisel sağlık deneyimlerini internet ortamında paylaşmak imkânının kullanımı üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Katılımcıların BİT'e ilgisi artıka teletıp sistemi hariç dijital sağlık uygulamalarına karşı olan bilgi düzeyleri de artmaktadır. Kişi teknolojiyi merak ettikçe ve bu teknolojilere karşı ilgi duydukça dijital sağlık uygulamalarına ilişkin bilgi düzeyi de artmaktadır. Aynı şekilde BİT'i

iletişim kurmak ve eğlenmek için kullanan katılımcıların mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamaları ve kişilerin üzerinde veya cebinde taşıyabilecekleri küçük tıbbi cihazlara dair bilgi düzeyleri yüksektir.

Çalışmada yer alan katılımcıların BİT'e olan ilgileri arttıkça MHRS, SABİM, e-Nabız, mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamaları ve kalp ritmi ölçme uygulamasını kullanma düzeyleri de artmaktadır. Buna benzer şekilde katılımcıların BİT'i iletişim kurmak ve eğlenmek amacıyla kullanımı arttıkça mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamaları ve ilaç hatırlatma uygulamalarını kullanma düzeyleri de artmaktadır. BİT'e güvenen katılımcıların teletıp, mobil cihazlardaki sağlıklı yaşam uygulamaları, kalp ritmi ölçme uygulaması ve kişinin kendi sağlık durumunu takip etmesi için giyebileceği tıbbi cihazları kullanma düzeyleri de artmaktadır.

Katılımcıların BİT'e ilgisi arttıkça dijital sağlık imkânlarına ilişkin bilgi ve katılım düzeyleri de artmaktadır. Kişinin internete ve teknolojiye olan ilgisi dijital sağlık imkânlarını bilmesi ve kullanılması üzerinde etkili olabilmektedir. Çalışmada yer alan katılımcıların BİT'i iletişim kurmak ve eğlenceli vakit geçirmek amacıyla kullanımı arttıkça ihtiyaç duydukları sağlık bilgisini internet üzerinden öğrenme imkânına ilişkin bilgi düzeyleri de artmaktadır. Araştırmada yapılan analizler katılımcıların BİT'e güven duyup duymamalarının dijital sağlık imkânlarının bilinirliği üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

Araştırmada yer alan katılımcıların BİT'i iletişim kurmak ve eğlenmek amacıyla kullanımı arttıkça internet üzerinden en iyi hekimi araştırmak, internetten en yakın eczaneyi bulmak ve ihtiyaç duyulan sağlık bilgisini internetten öğrenmek imkânlarını kullanma düzeyleri azalmaktadır. Fakat katılımcıların BİT'i iletişim kurmak ve eğlenmek amacıyla kullanımı arttıkça kişilerin kişisel sağlık deneyimlerini internet ortamında paylaşmak imkânını kullanma düzeyleri artmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, C. (2018). Teknoloji Kullanım Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirliliğinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15): 1113-1132.
- Engin, M., İğdeli, F. ve Gürses, F., (2015), *Türkiye ve Dünya'da Sayısal Uçurum*, 2. Ulusal Yönetim Bilişim Sistemleri Kongresi, 1470-1480.
- Günbatar, M.S. (2014). Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Bir Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEDAF)*, 15(1): 121-135.
- Hargittai, E., (2003), *The Digital Divide and What to Do About It*, New Economy Handbook, Elsevier Academic Press, Newyork, 821-839.
- Kutluca, T., Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2010). Developing a Scale to Measure Information and Communication Technology Utilization Levels, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(4): 37-45.
- OECD. (2001). Understanding The Digital Divide, *OECD Publications*, 1-32.
- Ömürbek, N. ve Altın, F.N., (2009), *Sağlık Bilişim Sistemlerinin Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma: İzmir Örneği*, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19, 211-232.

Soysal F., (2017), Sayısal Uçurumun Ölçülmesi İçin Model Geliştirilmesi: Sakarya Liseleri Örneği, Yayınlanmış, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.